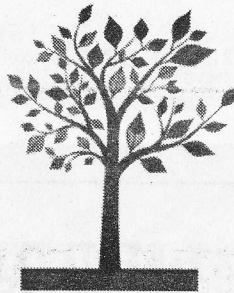

2016 съл олунньу 18 күнэ

№56 (1087)

ЭДЭР

СААС

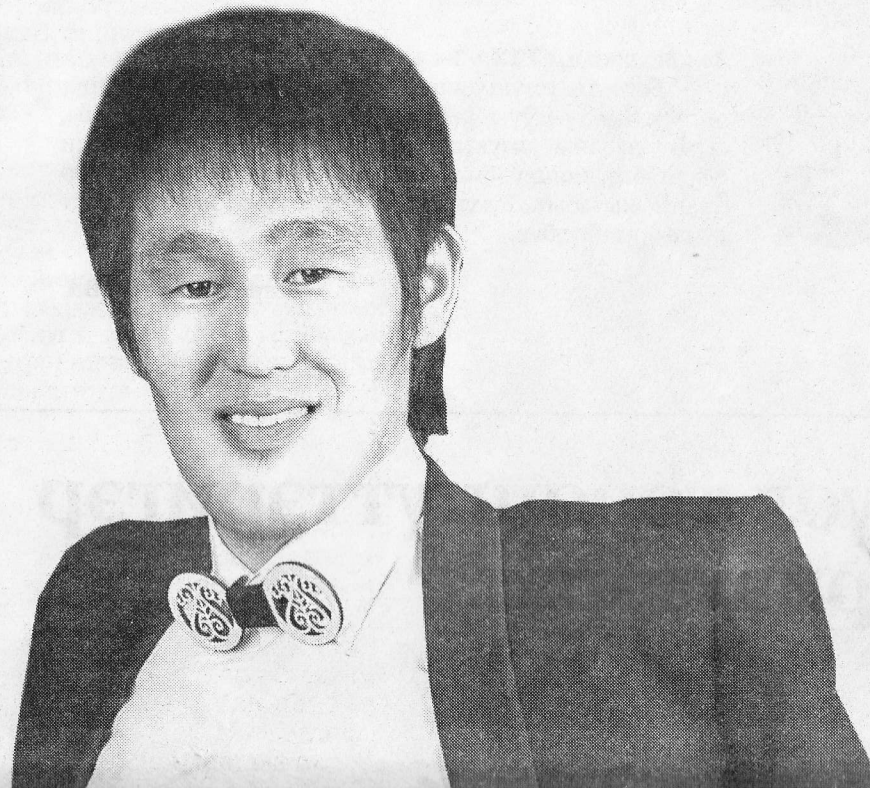
12+

vk.com/eder_saas

Instagram: edersaas

Харысхаллаах Кэскил

Бу үүммүт 2016 сълга үктэнэн баран “Харысхалым” диэн ааттаах авторскай ырыатыгар Кэскил Баишев санга клибин бука бары сэргии-сэңээрэ көрбүт буолуохтааххыт. Клип нөнгү артыыс уонна айар бөлөх саха тыллаах көрөөччүлэргэ уонна сахалыы ырыаны сэргээччилэргэ дын норуот быһыытынан ураты тыын, сахалыы кут-сүр, итэҕэл өйдөбүллэрин арыян көрдөрдүлэр. Тус бэйэм санаабар, бу клип көтөбөр “проблемата” билинни кэмнэ сүрдээх сытыытык турар. Билинни эдэр ыччат норуот үгэстэрин тутуспат, итэҕэлин билбэт буолла диэччилэр үксээтилэр. Ол олобуран хаалбыт “стереотибы” ырыаһыт Кэскил Баишев үрэйдэ. Киһи

даҕаны, биһлээх биһин онгорорго холонобун. Инникитин бу дьарыктарбын өссө сайыннарар бағалаахпын.

— Булгааччыгың дуо? Туох саалааххын?

— Үтээнгэ ыйы-ыйынан хоно сытан бултуур киһи буолбатахпын. Улахан кыыларга сорунан туран бултаабаппын. Ол да буоллар кус, кубах, балык өттүгэр сөбүгэр “азартаах” булчуппун. Икки уостаах 12-лээх саалаахпын.

— Дьэ, уонна бука бары интэриэһиргиир буолуохтаахпыт, эн айар үлэҕин-сэргээччилэр даҕаны, сахалыы ырыаны таптааччылар даҕаны. “Харысхалым” диэн ырыа ис хоһоонуттан да көрдөххө, эн тус бэйэн харысхал бэлиэлэҕин курдук өйдүүбүт уонна ылынабыт. Чахчыта оннук дуо?

— Харысхаллаахпын. Төрөөбүт-үөскээбит сирбэр-уоппар — I Хомустаахха маннайы сольнай кэнсиэрбин сағалаары турдахпына, дьүөгэм Василиса Бүлүү курдук сиртэн илдьэ кэлэн күн күөнүн анныгар көтө сылдыар хотой ойуулаах харысхалы “өбүгэлэрбит сағаттан ытыктыыр, өрө тутар кыылбыт — хотой эйигин куруук арчылыы-араначчылыы сырыттын” диэн бэлэхтээбитэ. Манна биэр дьиктини бэлиэтиэҕи бағарыллар. Ол курдук мин ийэбинэн Булу сиринэн таар

Өбүгэлэрин үгэстэрин өрө тутарын, итэҕэлин ылынарын, харысхал сүдү күүһүгэр итэҕэйэрин биллэрдэ.

Онон бүгүҥнү нүөмэрбит ыалдьытынан саха ыччата эрэ буолбакка, саха дьоно бука бары сөбүлээн истэр, айар үлэтин кэтээн көрөр ырыаһыта, саха эстрадатыгар бэйэтэ ураты суоллаах-истээх Кэскил Баишев буолар.

— Сахалыы тыын, ураты уобарас туһунан тугу этиэн этэй?

— Айар үлэһит бэйэтин үлэтигэр эппиэтинэстээхтик сыһыаннаһахтаах. Билиҥни эстрадаҕа биллэ-көстө сатаан, талааннарын харчылаһаары дьарыктанар дьон элбэх да буолбаталлар, бааллар диэн бэлиэтиэххэ. Ырыаһыт киһи бэйэтин матыһыттарынан, ырыатын тылынан, уобараһынан истээччини эмиэ турукка киллэрэр, абылыыр күүстээх буолуохтаах эбэтэр ону ситиһэ сатыырҕа дьулуһуохтаах. Үөһэ этэн аһарбытым курдук, мин оҕо эрдэппиттэн ис-испиттэн итийэн-кутуйан туран ураты, уһулуччу буоларга дьулуспатын. Мин көннөрү санаабын дьонго тиздэргэ дьулуһабын, ол санааларым дьону үчүгэйгэ-сырдыкка угуйалларыгар баҕарабын уонна бу Орто туруу дойдуга кэлбиччэ туох эмэ кэрэни-үтүөнү онгордорбун диэн санаалаах айар үлэнэн дьарыктана сылдьабын.

— Оҕо эрдэххиттэн ырыа эйгэтигэр чугас киһи холобур оностор дьоннооҕун буолаарай?

— Ити олус сөптөөх ыйытыы буолла. Хайа баҕарар киһи бэйэтин иннигэр чопчу сыаллары-соруктары туруорар уонна ону ситиһэргэ кыһаллар. Мин оҕо эрдэппиттэн сахалыы ырыаны сэргээччи барыта сөбүлүүр, ытыктыыр уонна таптыыр ырыаһыттары Аркадий Алексеевы, Екатерина уонна Алексей Егоровтары наһаа убаастыыбын уонна кинилэр ырыаларын ханна да буоллар-

бын истэбин. Өссө Владимир Высоцкай айар үлэтин, кини ырыаларын хасыһан көрдөөн эмиэ истэбин. Бу дьон ырыалара олус дириҥ ис хоһоонноохтор, этэргэ дылы, ураты турукка киллэрэлэр, изиһи тахсытыын күүһүрдэллэр уонна сайдарга-үүнэргэ суолу арыяллар диэхпин баҕарабын. Артыыс быһыытынан “Любэ” бөлөх солиһа Николай Расторгуевы чорботон бэлиэтиэм этэ. Кини курдук изиһилээхтик, ураты күүстээхтик ыллыыр ырыаһыт тарбахха баттанара буолуо.

— Кэскил Баишев толоруутугар бэрт элбэх ырыаны араадыһанан, анаан булан, көрдөөн истэбит. Оттон эн бэйэн биир эмэ айымньыгын ордук чорботон бэлиэтиирин буолаарай?

— Хас биирдии ырыаһыкка ырыата барыта суолталаах буоллаҕа. Ол эрэри биир бэйэм кэлин суруйбут “Былаах” диэн саха былааһын туһунан ырыабын үрдүктүк тутуабын. Бу ырыа

өссө араадыһаҕа тахса илик, онон сүрэхтэниитин уратытык долгуйа күүтэбин. Буоларын курдук, ырыаны ыллыҥ да суруйан кэбиспэккин, хайа эмит кэмнэ сөп түбэһиннэрэн, изиһи киһи дэҕинэ айаһын-тутаһын. Ол курдук икки сайын устата суруйан, чочуйан онгорбут “Мохсоҕоллор” ырыабын бу испиһэҕкэ киллэриэм этэ.

— Кэскил, төһө да айар куттаах киһи буолбутун иһин, айар үлэттэн быһык, иллэн кэм булан өссө тугунан дьарыктанаргын сөбүлүүгүн?

— Уруһуйдуурбун олус сөбүлүүбүн. Бу дьобурбун сайыннараары АГИКИ-гар 6 сыл үөрэнэн дизайнер идэтин баһылаатым. Ол иннинэ художественнай училищеҕа мас ууһун идэтигэр уһуйуллубутум, онон чорооннору, мастан ол-бу оноруктары онорор кыахтаахпын. Уонна өссө өйүм-санаам, баҕам бииргэ түмүллүбүтүн түмүгэр тимириэн уһаныыны сэргиибин. Үксүн сайыҥны кэмнэргэ, иллэнсийдим

ахтып, эһэм көнөстөһүтүн Сирдэһэҕэ Чиряев бэйэтэ Бүлүү киһитэ этэ. Биллилээх этно-педагог Г.Н. Волков көбүлээбит үгэстэргэ тирэҕирэр педагогикатын мин эһэм Саха сиригэр тэниитит дьонтон биһрдэстэринэн буолар. Онон Саха Өрөспүүбүлүкэтин үөрэҕириитин национальной концепцията педагогика бу хайысхатыттан тирэх ылбыта. Билигин Орону нэһилигээр К.С. Чиряев аатынан музей баар. Билигин бу түөспэр кэтэ сылдьар харысхалым исторической дойдубуттан булан кэлбитин мээнэҕэ буолбатах курдук ылынабын. Өбүгэлэрим көрө-истэ, арчылыы-арангаччылыы сылдьаллар дии саныыбын.

— Инники былааннар тустарынан сэгэтэ түспэккин ээ?

— Бу сотору, олунньу 20 күнүгэр “Ыллык тыллар” диэн ааттаах-суоллаах сана альбомум тахсыахтаах. Манна барыта 9 ырыа киһрдэ. Бары итэҕэлгэ сыһыаннаах айымньылар.

— Барыта бэйэн суруйбут ырыаларын дуо?

— Оннук. Хас эмэ сыллары, хонуктары быһа иитиэхтээн илдьэ сылдьыбыт, чочуйбут, бэрийбит ырыаларым бэйэлэрин истээччилэрин, сэргээччилэрин булалларыгар баҕарабын.

— Оттон атын ырыаһыттарга ырыа суруйан биэрбиттээххин дуо?

— Саха дьонугар олус биһирэнэр, сахалыы ыллам ырыалары толорор убайым кэриэтэ саныыр киһибэр Виталий Очировка “Айылҕа оҕото” диэн ырыабын биэрбитим. Табыллыбыт ырыа дии саныыбын.

Хаһыат ааҕааччыларыгар, сахалыы ырыаны сэргээччилэргэ бары үтүөнү, этэнгэ буолууну, чэгиэн туругу, самныбат күүстээх санааны баҕарыам этэ. Санаабыккыт сатана, ылсыбыккыт ыпса, толкуйдаабыккыт тобулла турдун.

Дмитрий ВАСИЛЬЕВ.